

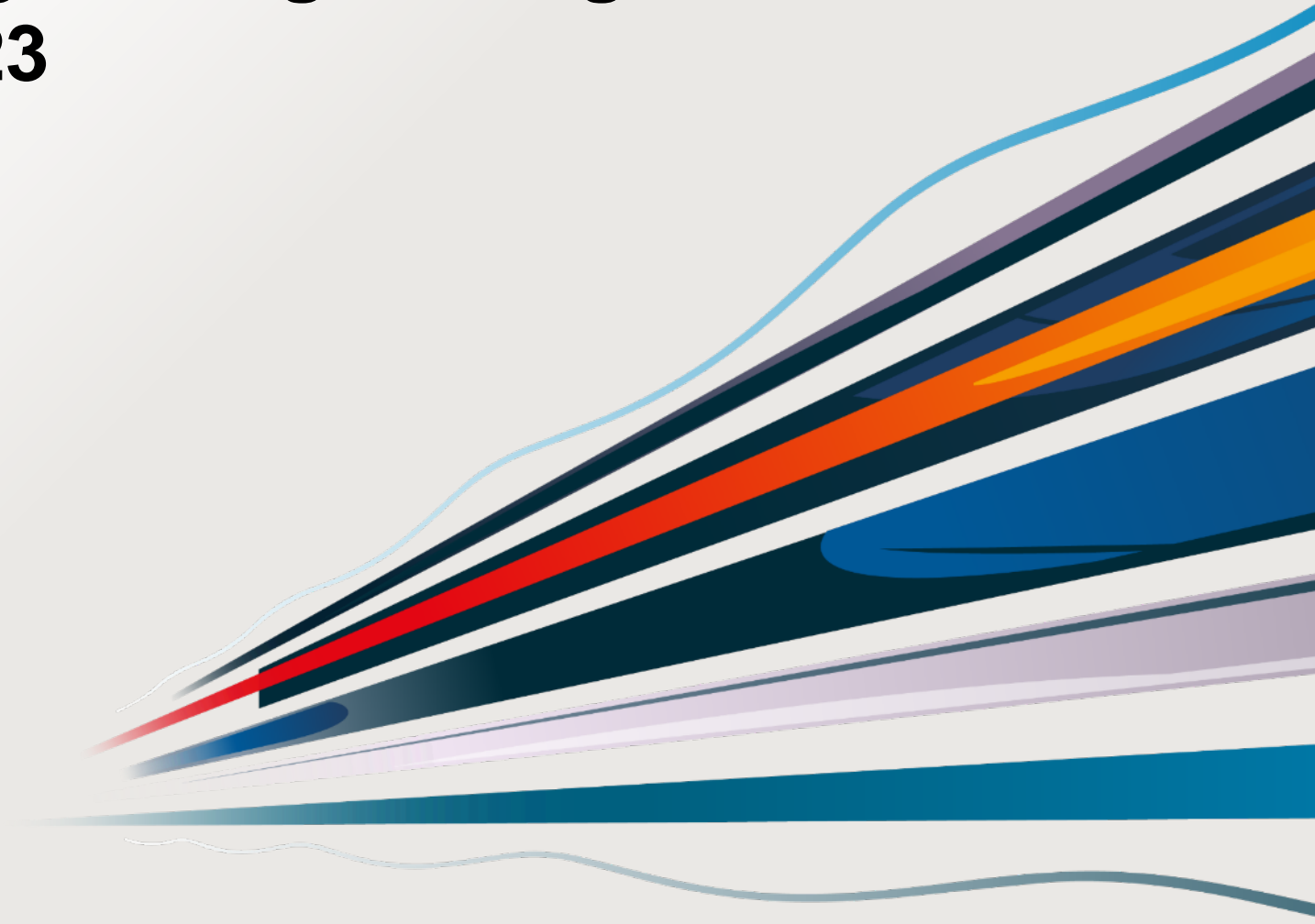

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

Utredningsleder Terje Kaldager

Webinar 13.juni 2019

Nasjonale forventninger 2019-2023

- Regjeringen skal hvert fjerde år legge fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet.
- De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.
- Det er tredje gang regjeringen utarbeider Nasjonale forventninger.

Sammenheng mellom plannivåene

Nivå	Retningslinjer - programmer	Midlertidig båndlegging	Bindende arealplaner
Nasjonalt	• Nasjonale forventninger • Statlige planretningslinjer	• Statlige planbestemmelse	• Statlig arealplan
Regionalt	• Regional planstrategi • Regional planer	• Regional planbestemmelse	
Lokalt	• Kommunal planstrategi • Kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan	(inngår i bindende planer)	• Kommuneplanens arealdel • Reguleringsplan

Erfaringer I

De positive erfaringene er at:

- Nasjonale forventninger har betydning for den kommunale og regionale planleggingen, både for arbeidet med planstrategier og for oppfølgende planer.
- Det er nyttig med et kortfattet dokument som gjengir regjeringens viktigste prioriteringer på planområdet.
- Dokumentet gir god oversikt over oppgaver regjeringen mener fylkeskommunene og kommunene bør ta opp i sin planlegging.

Grunnlag for Nasjonale forventninger 2019-2023

- Nasjonale forventninger 2014-2018,
- Meld. St 18 (2016-2017) Berekraftige byar og sterke distrikt
- Granavolden-plattformen
- Innspill fra departementene
- Innspill fra eksterne.

Innhold

- Planlegging som verktøy for helhetlig bærekraftig utvikling
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet
- Bærekraftig areal- og transportutvikling
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Planlegging som verktøy for helhetlig bærekraftig utvikling

- FNs bærekraftsmål som grunnlag for regional og kommunal planlegging
- Tydelig retning for samfunnsutviklingen
- Effektive og kunnskapsbaserte planprosesser
- God gjennomføring av arealplaner
- Økt bruk av digitale verktøy i planleggingen

FNs bærekraftsmål som grunnlag for regional og kommunal planlegging

- Fylkeskommunene og kommunene legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.

Tydelig retning for samfunnsutviklingen

- Regionale planer og kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar. Planene følges opp i økonomiplanleggingen.
- Kommunene prioriterer arbeidet med planstrategi for å sikre at planene er oppdaterte og møter framtidens behov, også i forbindelse med kommunesammenslåinger.
- Kommunene utarbeider arealstrategier som del av kommuneplanens samfunnsdel, og legger disse til grunn ved revisjon av kommuneplanens arealdel

Effektive og kunnskapsbaserte planprosesser

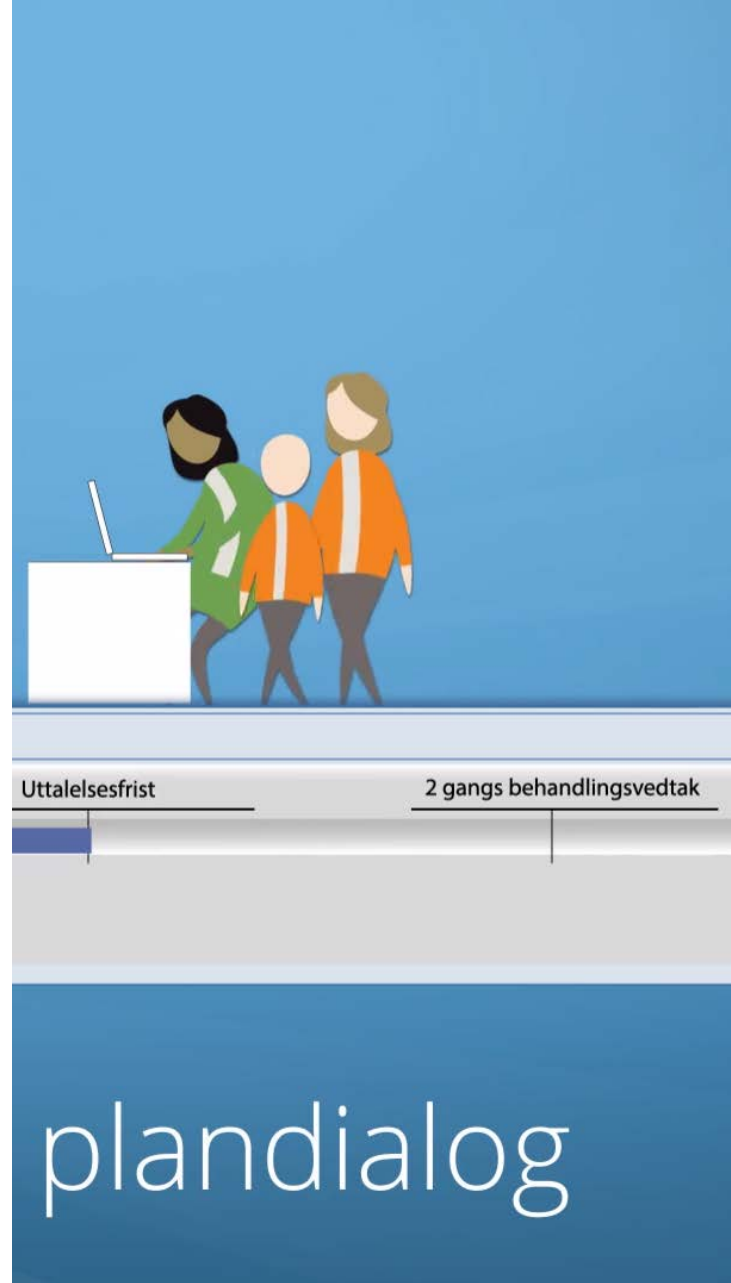
- Innsigelse skal bare fremmes når det er nødvendig for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, der tidlig dialog og interesseavveining ikke har ført fram.
- Fylkeskommunene og kommunene baserer samfunns- og arealplanleggingen på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og har tilgang til nødvendig plankompetanse.
- Fylkeskommunene styrker regionalt planforum som samordningsarena. Kommunene, fylkesmannen, andre statlige myndigheter og Sametinget bruker forumet aktivt til å gi tydelige signaler tidlig om hva som er nasjonale eller regionalt viktige hensyn i den enkelte sak.

God gjennomføring av arealplaner

- Fylkeskommunene formulerer klare behov og prioriteringer som innspill til konseptvalgutredning for store statlige samferdselstiltak. Fylkeskommuner og kommuner legger vedtatte statlige planer til grunn for egen planlegging.
- Kommunene bidrar til å sikre effektiv og rask behandling av private reguleringsplanforslag, og til god plankvalitet ved å gi tidlige, tydelige og relevante krav til utredninger og dokumentasjon.

Økt bruk av digitale verktøy i planleggingen

- Fylkeskommunene og kommunene tar i bruk digitale dialogløsninger og legger til rette for enkel tilgang til plandata i digitalt planregister, og til temadata i det offentlige kartgrunnlaget.
- Kommunene tar i bruk digitale verktøy basert på eByggesak-standarden, for å sikre en mer effektiv og fulldigital saksbehandling av byggesøknader.

Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet

- Næringsutvikling gir grunnlag for velferd
- Et samfunn med lave utslipp, som er trygt og tilpasset klimaendringene
- Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier
- Ressursbasert næringsutvikling

Næringsutvikling gir grunnlag for velferd

- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for verdiskaping og næringsutvikling i alle deler av landet og mobiliserer og utvikler bedrifter og næringsmiljøer til å hevde seg nasjonalt og internasjonalt.
- Fylkeskommunene og kommunene stimulerer til grønn omstilling, innovasjon, vekst i nye arbeidsplasser og et inkluderende arbeidsliv og setter av tilstrekkelige arealer som ivaretar samfunnets behov.

Et samfunn med lave utslipp, som er trygt og tilpasset klimaendringene

- Fylkeskommunene og kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, inkludert utslipp fra arealbruksendringer, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser brukes i planleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på klimatilpasning og samfunnssikkerhet i sin planlegging, og legger de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivninger til grunn for arbeidet. Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.

Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier

- Fylkeskommunene og kommunene identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen. Samlede virkninger tas hensyn til.
- Fylkeskommunene og kommunene vurderer arealbruken i strandsonen langs sjøen og i og langs vassdrag i et helhetlig og langsiktig perspektiv, og tar særlige hensyn til naturmangfold, kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

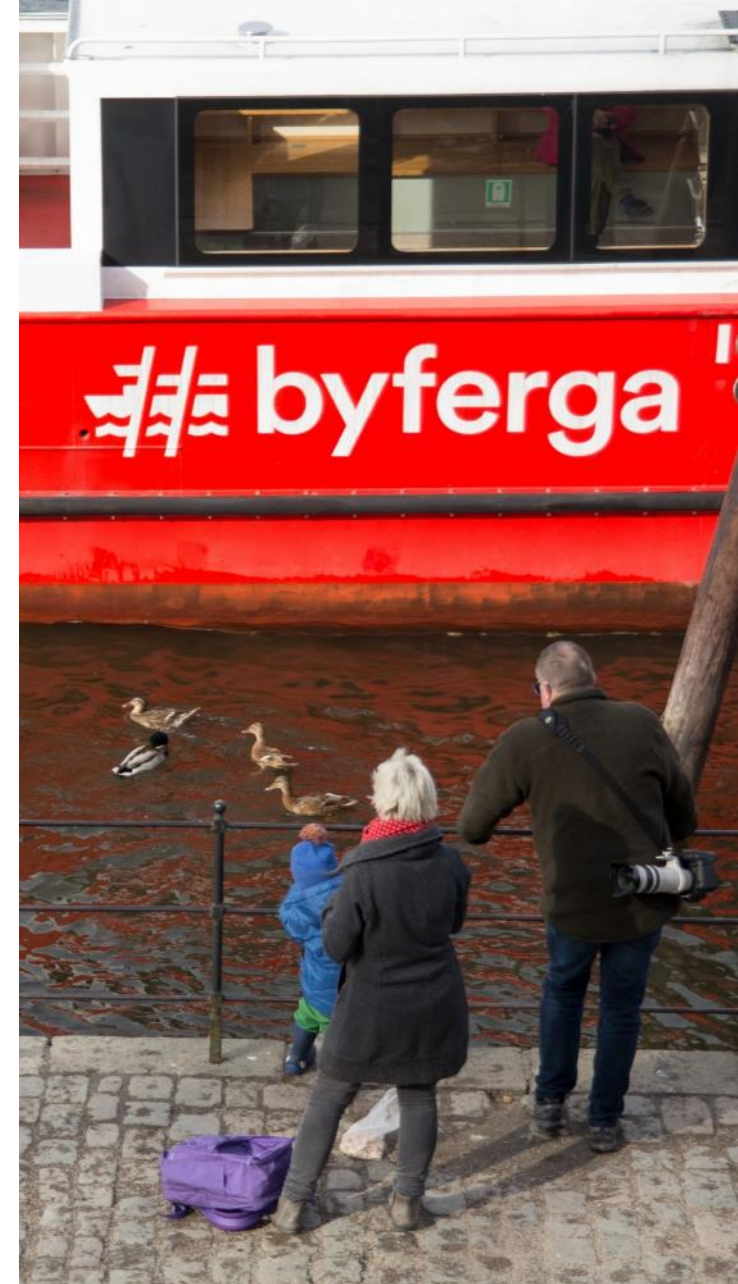

Ressursbasert næringsutvikling

- Fylkeskommunene og kommunene avsetter tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdretts- og havbruksnæringen gjennom oppdaterte planer, som også ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Strategier for utvikling av havbruk utenfor kysten inngår i planene.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser. Utbyggingsløsninger som kan redusere nedbygging av dyrka mark vurderes i samsvar med det nasjonale jordvernmålet
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for en bærekraftig utvikling i fjell og utmark og har særlig oppmerksomhet rettet mot områder med stort utbyggingspress. Dette skjer blant annet ved å fastsette langsiktige utbyggingsgrenser.

Bærekraftig areal- og transportutvikling

- Styrket knutepunktutvikling
- Mer vekt på regionale løsninger

Styrket knutepunktutvikling

- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensede byområder gjennom regionale bolig-, areal- og transportplaner. Planene fastsetter regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekk i transportsystemet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljøer, grønnstruktur og andre miljøverdier. Lokalisering av boliger, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter vurderes i sammenheng med eksisterende eller framtidige kollektivknutepunkt.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for sykling og gange i byer og tettsteder, blant annet gjennom trygge skoleveier, ved å planlegge for gange og sykling fra kollektivknutepunkt og ut til friluftslivsområder, og for transportløsninger for grupper som er mindre mobile.

Mer vekt på regionale løsninger

- By- og omlandskommuner, sammen med fylkeskommunene, videreutvikler samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, bosetting og sosial bærekraft i ulike deler av fylket.

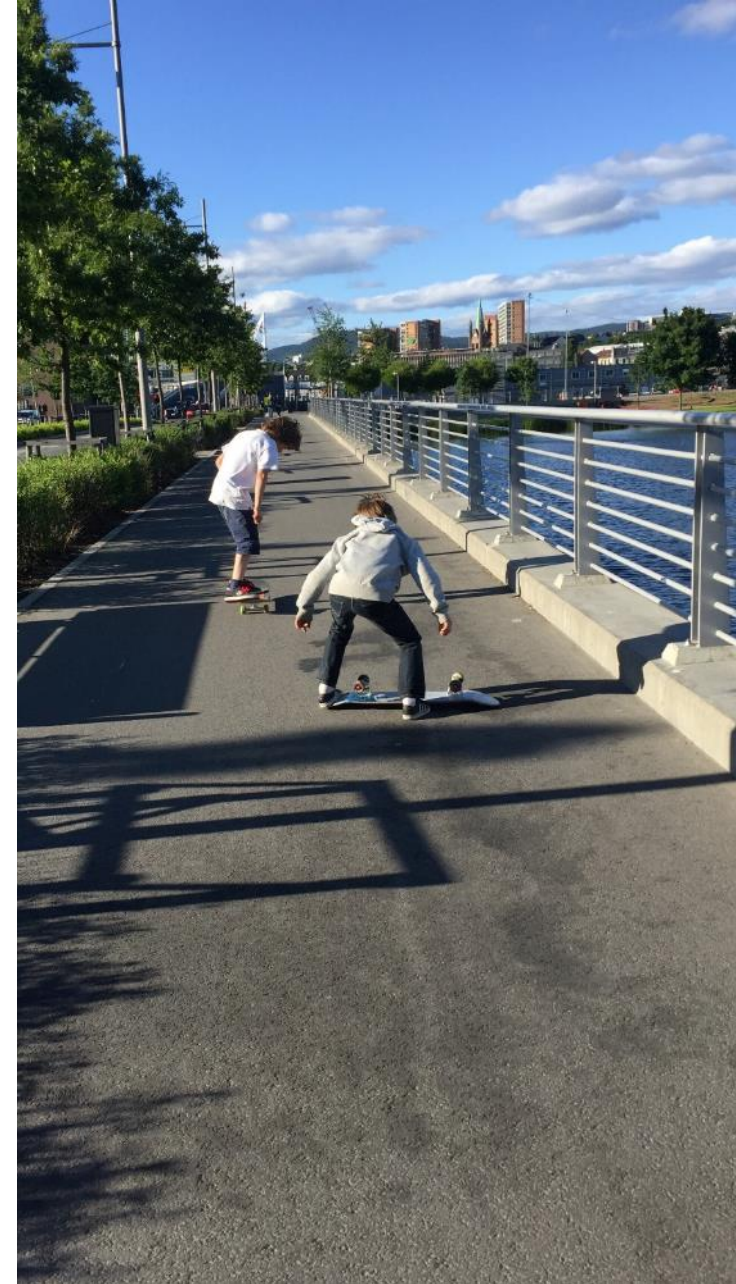
Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

- Åpne og inkluderende
- Trygge og helsefremmende
- Kvalitet i våre fysiske omgivelser
- Levende sentrumsområder

Åpne og inkluderende

- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar kunst og kultur som del av kommunal og regional planlegging, og legger til rette for et fritt og uavhengig kulturliv.
- Kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker.

Trygge og helsefremmende

- Kommunenes boligpolitikk og boligplanlegging er en integrert del av kommunenes strategi for samfunns- og arealutvikling. Den legger til rette for en variert befolkningsstruktur gjennom god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig, variert og sosial boligbygging.
- Kommunene legger vekt på å ivareta byrom og blågrønn infrastruktur med stier og turveger som sikrer naturverdiene, hensyn til overvann og legger til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelser for alle.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar vassdragenes bruks- og verneverdier i sin planlegging. Vassdragenes potensial for trygg avledning av overvann og naturbasert demping av flom utnyttes.

Kvalitet i våre fysiske omgivelser

- Kommunene vektlegger arkitektur og kvalitet i de bygde omgivelsene, og planlegger med utgangspunkt i stedenes særpreg, kulturhistoriske elementer og viktige landskapstrekk. Eldre bebyggelse og bystrukturer vurderes som ressurser i en sirkulær økonomi.

Levende sentrumsområder

- Kommunene har en aktiv og helhetlig areal- og sentrumspolitikk med vekt på styrking av sentrumsområdene. Boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud lokaliseres i eller tett på sentrum, med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange.
- Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.

STATLIGE PLANRETNINGSLINJER OG STATLIGE PLANBESTEMMELSER

Navn	Gyldig fra	Endringer i perioden
<u>Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag</u>	1994	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer
<u>Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging</u>	1995	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer.
<u>Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning</u>	2018	Opprettholdes uforandret. Veileder vil bli utarbeidet
<u>Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen</u>	2011	Evaluering er gjennomført. Nye retningslinjer skal utarbeides.
<u>Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging</u>	2014	Opprettholdes uforandret

Nye statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer for fjellområdene	Parallelt med arbeidet med en ny veileder om fritidsbebyggelse vil regjeringen avklare behovet for statlige planretningslinjer for fjellområder. Hovedformålet med eventuelle statlige planretningslinjer vil være å klargjøre nasjonal politikk for bærekraftig utvikling i fjellområdene der næringsutvikling, friluftsliv, landskap, naturmangfold, kulturminner, landbruk, energiproduksjon mm er viktige temaer.
Statlige planretningslinjer for planlegging i sjøområder	Departementet skal avklare behovet for statlige planretningslinjer for kystnære sjøområder. Statlige planretningslinjer vil kunne gi signaler om samordning og avveining mellom ulike interesser i kystsonen gjennom regional, interkommunal og kommunal planlegging. Retningslinjene vil blant annet bli sett i lys av arbeidet med rundskriv og veileder for planlegging i sjøområder.

Takk for oppmerksomheten

Bildene:

Bybanen i Bergen (Jan Hausken)

Reinsdyr i innhegning (Aina Bye)

Klatrepark i skog (CH/Visit Norway)

Øysamfunnet Røvær i Rogaland (Jan Hausken)

Skjermdump fra filmen om digital plandialog på regjeringen.no

Tønsberg torg (Terje Kaldager)

Flommen i Flåm i 2014 (NVE/Svein Arne Vågane)

Flatdal i Telemark (Jan Hausken)

Musdalsæter i Øyer kommune (Bjørn Casper Horgen)

Byferga i Fredriksstad (Jan Hausken)

Fjellsiden i Bergen (Jan Hausken)

Torggata i Hamar (Guro Voss Gabrielsen)

Skating i Bjørvika i Oslo (Guro Voss Gabrielsen)

Gjenbruksbutikk i Arendal (Jan Hausken)

Bading på Sørenga i Oslo (Guro Voss Gabrielsen)

